

φ. 3ο. 12. 66

Οι πλαστικές τεχνές

ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΑΛΕΞ ΜΥΛΩΝΑ, ΣΤΟ Α.Τ.Ι. — ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΚΗ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΟΥ Α. ΑΣΤΕΡΙΑΔΗ ΣΤΟΥ «ΖΑΧΑΡΙΟΥ»

ΚΑΘΩΣ μπαίνουμε στην τελευταία φάση της φετεινής καλλιτεχνικής περιόδου, οι εκθέσεις σημαντικής και ανώτερης ποιότητας διαδέχονται ή μιιά την άλλη. Δυο από αυτές ξεχωρίζουν ιδιαίτερα, αυτές τις ημέρες. Μας παρουσιάζουν την εργασία ώριμων καλλιτεχνών: εξαιρετη δημιουργική πορεία στον τομέα της γλυπτικής, ή πρώτη, στέρεη, κατασταλαγμένη μορφή στον τομέα της χαρακτικής και ζωγραφικής, ή δεύτερη. Και οι δύο δείχνουν το ικανοποιητικό επίπεδο της ελληνικής τέχνης, στον καιρό μας.

Στην αναδρομική έκθεση γλυπτικής και σχεδίου της "Αλεξ Μυλωνά (στο "Αθηναϊκό Τεχνολογικό Ίνστιτούτο) παρακολουθούμε την αδιάκοπη άνοδική και φανερά επίμοχθη πορεία μιας καλλιτέχνιδας με ζεστο ταμπεραμέντο και με άνησυχο πνεύμα, προικισμένη με πλαστική ιδιοφυία όχι συνηθισμένη. "Αν θέλαμε να βρούμε την κεντρική γραμμή που ένώνει την εξέλιξη της εδώ και είκοσι χρόνια, θα λέγαμε πως την διασπρίνει ο σκληρός εκείνος άγώνας κάθε γνήσιου καλλιτέχνη που αναζητεί και πασχίζει να δώσει τη δική του μορφή, το δικό του όραμα του κόσμου, μέσα στο νόημα της τέχνης. Γλύπτρια που έχει το βαθύ αίσθημα της πλαστικής φόρμας μέσα στο χώρο, ή Μυλωνά πέτυχε αξιοζήλευτα στην προσπάθειά της. Τ' όραμα που το μετουσίασε σε πλαστική μορφή, έχει ένα μήνυμα δεμένο με τη δημιουργική άγωνία της σύγχρονης άνθρωπιάς μας, και της δίνει μια θέση μέσα στην ευρωπαϊκή γλυπτική, ξεχωριστή. Κι ακόμα, καθώς αίσθανουμαι την άνησυχία της, μού φαίνεται πως δεν έφτασε στην τελευταία της μορφή, που πρέπει να την περιμένουμε ίσως, στο έργο που έγκυμονείται ακόμα στο πνεύμα της.

Η Μυλωνά ανήκει στην άμέσως μεταπολεμική γενιά, που ή καλλιτεχνική έκφρασή της, και στη ζωγραφική και στη γλυπτική, πήρε τώσες μορφές, όσες είναι οι ατομικές καλλιτεχνικές έμπειρίες του καιρού της. Μά το κεντρικό χαρακτηριστικό της είναι ακριβώς ή έκφραση, ή έκφραση σε άφαιρέμενα σχήματα της παράστασης, ή και σε καθαρά μη παραστατικούς συνδυασμούς. Στο έργο της Μυλωνά των τελευταίων χρόνων, διακρίνουμε μια όργανική συνένωση της άφαιρέμενης, κατασκευαστικής (μονοτροκτιβιστικής) πλαστικής με στοιχεία συρρεαλιστικά, συνένωση που απ' αυτήν βγαίνει μια νέα μορφή, άφαιρέμενη έξπρεσιονιστική, που πραγματώνεται σε μια δυσδιάστατη γλυπτική επίπεδων, πλατυσμένων μετάλλων.

"Ας σημειώσουμε πως ή κατάργηση της τρίτης διάστασης στον γλυπτικό όγκο, είναι μια καινούρια πραγματικότητα που φέρνει ή καλλιτεχνική καταβολή της Μυλωνά στην ελληνική γλυπτική, κι αποτελεί μια σημαντική συμβολή στην εξέλιξη της ευρωπαϊκής γλυπτικής που έχει προχωρήσει σ' άνώλεγες άναζητήσεις κ' έχει δώσει, στα μεταπολεμικά χρόνια και ως σήμερα, άνώλεγες μορφές. Το επίτευγμα της Μυλωνά είναι, ότι ή επίπεδη γλυπτική της, μολονότι καταργεί την τρίτη διάσταση του όλικού όγκου, διατηρεί άκέραιη τη σχέση άνάμεσα στο γλυπτό και το χώρο. Το επίπεδο γλυπτό της καλλιτέχνιδας με τ' άνοίγματα και την άκανόνιστη περίμετρο, παίζει άκέραια το ρόλο του μέσα στον χώρο, δημιουργεί μια νέα ίσοροπία άνάμεσα στον όγκο και στον χώρο. "Αν σ' αυτά τα στοιχεία, που συνθέτουν την πλαστική έκφρασή της, προσθέσουμε άρισμένα μορφολογικά γνωρίσματα που φαίνεται να έχουν τις ρίζες τους στην μινωική και την ελληνική αρχαϊκή πλαστική, θα έχουμε περίπου ολοκληρώσει την καλλιτεχνική προσωπικότητα της Μυλωνά.

"Η Μυλωνά για να φτάση σ' αυτήν την δική της γλυπτική μορφή, πέρασε από φάσεις, όπου έβγαλε από τα δημιουργικά χέρια της πλαστικά έργα που μας δείχνουν την άνοδική πορεία της. Δούλεψε ή έπιτυχία στην παραστατική γλυπτική, δίνοντας όμως πάντα, είτε με την έκφραστική παραμόρφωση, είτε μέσα στη μυστική διαδικασία της ίσοροπησης των όγκων, ένα δικό της, προσωπικό τόνο. Βλέπω αυτόν τον «Έστωρωμένο» (άρ. 31) του 1946, που φαντάζει σαν ένα από τα ξεκινήματά της και που έχει ώστόσο του τέτοια έκφραστική ζωντάνια. "Έφτασε ή καλλιτέχνιδα ως την άπόλυτη άρνηση της παράστασης και στην άπόλυτη πνευματική κατασκευή για να γυρίσει πάλι σε μιάν άνάγκη συμβιβασμού με τον άντικείμενο κόσμο, μεταπλασμένο όμως και άπλοποιημένο, σε μια άτμόσφαιρα πλαστικού όνειρου. "Η Μυλωνά δούλεψε και δουλεύει σ' όλα τα υλικά και τα πιδό σκληρά, το μάρμαρο, τον χαλκό, το σίδηρο, το άτσάλι, το άλουμίνιο, με την ίδια έπιτυχία. Κυριαρχεί και υποτάσσει στην δημιουργική πλαστικότητα της τα υλικά αυτά και μέσα από τις μορφές που στήνει, έκφράζει την άγωνία μιας ψυχής του κοινού μας κ' ένός άνησυχού, πλαστικού πνεύματος.

Μαζί με τα γλυπτά της, ή Μυλωνά έκθέτει μια σειρά από μαυροάσπρα και έγχρωμα σχέδια και έπιμοχλήσεις. Κυρίως τα σχέδιά της, μαζί με την αυτόνομη άξία τους, έχουν και μια σημασία έρμηνευτική της γλυπτικής της, δένονται με τη γλυπτική της. Το έγχρωμο σχέδιο άρ. 18 είναι μια έντονα έξπρεσιονιστική μορφή, στη γραμμή του γερμανικού έξπρεσιονισμού. Οι «Ίπιτάμενοι άγγελοι» και ή σειρά με παραλλαγές στο θέμα «Κεφάλι άγγελου» (άρ. 39), και οι Μηχανικές χαλκογραφίες (άρ. 33—34) έχουν μιάν άνάταση όνειρου, ή, όπως στις μηχανικές χαλκογραφίες, άποτελούν προεκτάσεις της γλυπτικής, ή προσβάσεις της.

Σ' έναν έντελώς άλλον κόσμο, σε μιάν έντελώς άλλην άτμόσφαιρα περνούμε, μπαίνοντας στην έκθεση Χαρακτικής, ζωγραφικής, σχεδίου, του "Αγνήνορα "Αστεριάδη (στην γκαλερί Ζαχαρίου), ένός ζωγράφου που το ξεκίνημά του τάει πίσω στα χρόνια του μεσοπολέμου. "Ο "Αστεριάδης μας παρουσιάζει μια σειρά από λιθογραφίες, χαρακτικά σε λινόλεουμ, σχέδια με γόμμα και έλαιογραφίες, όπου χαϊράμαστε ένα έργο στέρεο, κατασταλαγμένο, που ή εξαιρετική τεχνική και ο μόχθος ή καλλιτεχνικός, προσθέτουν στην ξεχωριστή κ' έντονη προσωπικότητά του. "Ο "Αστεριάδης ανήκει σε μια σειρά ζω-

γράφων, που, άνάμεσα 1920—1930, άνανέωσαν τον ίμπρεσιονισμό στην "Ελλάδα, έδωσαν ύπόσταση στη φόρμα, στη στερεότητα των ζωγραφικών όγκων. "Ο "Αστεριάδης μένει πιστός στην παράσταση, μα καθώς την μεταπλάθει στον κανβά, της δίνει το δικό του πλαστικό αίσθημα και τον ρυθμό της δικής του έσωτερικής ζωντάνιας. Βυθίζει την όρασή του στις λαϊκές μορφές ζωγραφικής και αρχιτεκτονικής και άντλει μοθήματα που γίνονται βιώματα και μετουσιώνονται στον πίνακα του. Δίνει επίσης στον πίνακά του — πιδό πολύ στα τοπία του — ένα στυλιζαρισμό που οι ρίζες του πρέπει, ν' αναζητηθούν στη βυζαντινή τέχνη.

"Από τα έργα που παρουσιάζει, τώρα, ο ζωγράφος μας, ξεχωριστή θέση πίνουν τα σχέδια με γόμμα, όπου συχνά ή τεχνική του, μια δύσκολη δική του τεχνική, συντελεί άποφασιστικά στην δημιουργία μιας μορφής τέχνης προσωπικής. Ίδιαίτερα σημειώνω την «Νούπακτο» (άρ. 34) και τη «Σκόλα» (άρ. 35), έγχρωμες συνθέσεις, που πετυχαίνουν μια στυλιζαρισμένη ίσοροπία άνάμεσα στη φόρμα και στο χρώμα και στο φώς, και δίνουν στον πίνακα την ποσότητα που έντείνει το αισθητικό άποτέλεσμα. "Αλλά και τα «Γυμνά» του της ίδιας σειράς (21—25) δείχνουν την πλαστική ικανότητα του ζωγράφου και την στερεότητα του σχεδίου του.

"Επίσης οι λιθογραφίες του (1

«Κοπέλλα με στάμνα», λιθογραφία του "Αγνήνορα "Αστεριάδη, από την έκθεσή του στην γκαλερί Ζαχαρίου.

—10) και τα χαρακτικά σε λινόλεουμ (άρ. 11—20) είναι σίγουρα έπιτεύγματα καλλιτεχνικά και υπογραμμίζουν τη μαεστρία του ζωγράφου στο σχέδιό του και στην τεχνική του. "Η σειρά «Κοπέλλα με στάμνα» (1—4) αποτελεί παραλλαγές άπάνω σ' ένα θέμα που έπιτερεί την διαδοχική μετάθεση των συντελεστών της ίσοροπίας, στον πίνακα, κ' έχουν μια βιβλική όμορφιά. "Αξιοσημείωτα είναι τ' άλογα του "Αστεριάδη στη «Συννεφιά» (άρ. 6) και στην «Έπιστροφή» (άρ. 9 και 10). Σχεδόν πάντοτε, στα χαρακτικά του, ο "Αστεριάδης έκφράζει ένα καθαίο λυρισμό, σαν ένα τραγούδι μπροστά στη φύση, που το χαϊράμαστε μαζί του, όπως στο «Μιπαϊκόνι» (άρ. 15), στην «Άμαζόνα» (άρ. 13), στο «Γυμνό» (άρ. 17) για ν' άναφέρω μόνο μερικά από τα χαρακτηριστικά για τον λυρισμό τους έργα του.

"Η έκθεση του "Αστεριάδη μας χαρίζει αισθητική και ψυχική χαρά, θα θέλαμε όμως να αντιπροσωπευτεί ο καλλιτέχνης με περισσότερες έλιθογραφίες, που τις αριθμούμε, είναι μόνο τέσσερις. Εύχόμαστε κ' έλπίζουμε να δούμε σύντομα μια νέα έκθεση του έκλεκτου καλλιτέχνη, που να πληρώσει αυτήν την άπουσία.

Π. ΚΑΡΑΒΙΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (Ι.Τ.Ε.Χ.)
ΛΕΥΚΩΣΙΑ